

Hej!

Vi i RFSB (Riksförbundet för särskild begåvning) hoppas att ni åter vill medverka i vår valenkät, (som vi nu skickar ut för tredje valet) och tydliggöra er hållning i frågor som är viktiga för familjer med särskilt begåvade barn (uppskattningsvis ca fem procent, enligt Skolverket).

RFSB presenterade inför förra valet ett antal skolpolitiska önskemål, där bakgrunden till flera av frågorna utvecklas. Detta dokument (<https://rfsb.se/wp-content/uploads/2026/09/RFSBskolpolitiska.pdf>) refereras fortsatt till nedan, för att kunna följa partiernas inställningar i frågorna över tid, samtidigt som några noter har lagts till om vad som faktiskt har hänt i frågorna under den gångna mandatperioden.

Frågorna besvaras dels med ett flervalsoalternativ och dels (om ni vill) med ett fritextsvar. Svar är förstås önskade även om ni inte hinner uppdatera svaren från 2022 (<https://old.rfsb.se/2022/09/05/valenkat2022/>) innan valet.

1) FLEXIBEL SKOLSTART (RÄTT TILL RÄTT ÅRSKURS - skolpolitiska önskemål #1)

Ska varje barn ha rätt att börja i skolan, oavsett ålder, om förskola eller psykolog bedömer att det är viktigt för att barnet ska må bra?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

2) TIDIG UPPTÄCKT (skolpolitiska önskemål #2)

En garanti för tidiga stödinsatser har införts och Skolverket skriver att "rätt stöd i rätt tid kan vara avgörande". Motsvarande gäller även för särskilt begåvade barns behov. Ska även särskilt begåvade barn garanteras tidig upptäckt och stimulansinsatser i grundskolan, oavsett vårdnadshavarnas kunskap och engagemang?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

3) KOMBINATION AV SKOLFORMER (TAKLÖS GRUNDSKOLA - skolpolitiska önskemål #3)

Ska elever som har behov av det, för fortsatt kunskapsutveckling och stimulans i ett eller flera ämnen, ha rätt att läsa grund-, gymnasie- och högskolestudier samtidigt och i förtid, med betyg till eleven och ersättning till varje lärosäte?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

Not: Vi bad i förra enkäten om skrivna svar, kopplat till promemorian (U2022/02568), om ni tycker det räcker med att studier på högre skolforms nivå är något som huvudmannen har möjlighet att erbjuda eller om det även ska finnas en skyldighet, i de fall eleven behöver det för att få stimulans att nå så långt som möjligt. Det beslut som promemorian utmynnade i (2023/24:UbU16) gav tyvärr enbart möjlighet och inte skyldighet att erbjuda, varför det inte är förvånande att våra medlemmar vittnar om att det gett högst begränsad effekt.

Skriv också gärna om ni vill öppna högskoleprovet för elever som har godkända kurser motsvarande hela första året i gymnasiet men fortfarande är inskrivna i grundskolan (idag måste den som vill ta högskoleprovet minst vara inskriven i gymnasiets andra år).

4) MINIMERA NEGATIVA KONSEKVENSER AV UPPFLYTT (skolpolitiska önskemål #4)

Att behöva och få en snabbare studietakt åtföljs idag av bl.a. ekonomiska konsekvenser, där möjlighet till årskursuppflytt blir en klassfråga. Uppflyttade barn får upp till tre års kortare tid med studiemedel, föräldrar kan behöva köpa läromedel, busskort och måltider till sitt omyndiga barn o.s.v. Ska dessa negativa konsekvenser av uppflytt minimeras eller tas bort, så att även mindre bemedlade familjer får möjlighet att låta sina barn flytta till en högre årskurs eller skolform vid behov?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

Not: Nuvarande regering har tillsatt utredningen "Ett mer ändamålsenligt och effektivt studiemedelssystem" (Dir. 2026:75, där uppdraget ska redovisas i oktober 2027), där vi verkar för att även särskilt begåvades perspektiv ska tas upp. Skriv gärna om ni vill att även årskursuppflyttade elever ska få studiemedel under totalt nio år efter att barnbidraget har upphört. Det vill säga att de tre första åren, under vad som normalt är gymnasieålder, inte ska vara öronmärkta för gymnasiet utan efter avslutade gymnasiestudier istället kan användas för högskolestudier, så ingen tvingas gå ut i vuxenlivet med bara hälften så många kvarvarande veckor med studiemedel som sina jämnåriga.

5) SPECIALISERADE SKOLOR (STIMULANSUTBILDNINGAR - skolpolitiska önskemål #5)

Särskilt begåvade elever kan ha lika stora skillnader i behov mot genomsnittseleven som elever i anpassad skola (tidigare särskola) har. Ska det finnas specialiserade skolor, med nödvändiga extraresurser och som får avvika från läroplanen, för de elever som har en extremt hög intellektuell begåvning?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

Not: Vi efterlyser ämnesövergripande och behovsbaserad stimulansundervisning från tidig ålder, till skillnad från dagens spetsutbildningar (om än numera permanenta) som enbart finns för de högre årskurserna (då många redan slocknat av understimulans) och den högre nivån begränsas till ett snävt ämnesområde. Dessutom skulle vi vilja se en antagning som grundar sig i behov, potential och funktionssätt och inte enbart på uppvisade prestationer.

6) ORSAKSNEUTRALT SÄRSKILT STÖD (eller motsvarande) (BEHOVSCENTRERAD SKOLA - skolpolitiska önskemål #6 och SÄRSKILD STIMULANS - skolpolitiska önskemål #7)

Ska behov vara avgörande, oavsett vad som ligger bakom behoven eller hur barnet förhåller sig till kunskapskraven/betygskriterierna, för rätten till tilläggsbelopp, åtgärdsprogram och särskilt stöd (eller motsvarande)?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

Not: Berätta gärna hur ni resonerar kring om ni vill se ett orsaksneutralt regelverk, där risk för dåligt mående, mental ohälsa eller underutveckling (i förhållande till stimulansbehov och potential) väger lika tungt som risken att inte uppnå kunskapsmålen eller betygskriterierna.

7) TYDLIGARE UPPDRAG TILL SPSM

Ska SPSM:s instruktion och regleringsbrev innefatta ett uttalat uppdrag att verka även för särskilt begåvade, så att deras behov tillgodoses?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

8) OBLIGATORISKT I LÄRARUTBILDNING (KUNSKAP PÅ LÄRARUTBILDNINGAR - skolpolitiska önskemål #8)

Ska kunskap om särskild begåvning vara ett obligatoriskt inslag i utbildningar för yrkesgrupper som arbetar med barn, exempelvis lärare, förskollärare och specialpedagoger?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

9) ÅTERINFÖR ANMÄLNINGSRÄTT TILL SKOLINSPEKTIONEN

Vill ni återinföra rätten att anmäla missförhållanden till Skolinspektionen, inte minst så att de (i fallet med kommunala huvudmän) utreds rättssäkert av en oberoende statlig tillsynsmyndighet som inte är part i målet?

Instämmer helt

Instämmer delvis / Positivt inställd

Varken instämmer eller tar avstånd

Tar delvis avstånd / Negativt inställd

Tar helt avstånd

Vet ej/ingen åsikt

Not: Om en kommunal huvudman gör sig skyldig till missförhållanden för en särskilt begåvad elev så saknas sedan augusti 2021 möjlighet att få korrigerings och upprättelse genom en oberoende utredning, sedan Skolinspektionen tilläts dra in rätten att anmäla. Numera kan drabbade enbart ”lämna uppgifter”, vilket inte ens ger rätt till återkoppling. Utredning sker nu bara vid grova kränkningar eller om missförhållandena rör ett flertal elever vid samma enhet (vilket exkluderar minoriteter, som särskilt begåvade). Utredningsansvaret har istället flyttats till den kommunala huvudmannens egen kollegiala klagomålshantering, som innan augusti 2021 agerade ren motpart till den som anmält huvudmannen till Skolinspektionen.

Tack på förhand för ert deltagande!